

- Uvod • Akutni virusni hepatitis • Hronični hepatitis

Uvod

Hepatitis je upala jetre bilo kojeg uzroka.

Hepatitis obično uzrokuje virus, naročito neki od pet virusa hepatitisa - A, B, C, D ili E. Rjeđe, hepatitis nastaje zbog druge virusne infekcije, kao što su infektivna mononukleoza, žuta groznica i infekcija citomegalovirusom. Glavni nevirusni uzročnici hepatitisa su alkohol i lijekovi. Hepatitis može biti akutan (koji traje manje od 6 mjeseci) i hroničan. Javlja se općenito po čitavom svijetu.

- Virus hepatitisa A širi se u prvom redu preko stolice jedne osobe u usta druge (fekalno-oralni put širenja). Takav je prenos obično posljedica loše higijene. Česte su epidemije preko vode ili hrane, naročito u zemljama u razvoju. Nekad je odgovorno jedenje zagađenih sirovih školjki. Česti su i izolirani slučajevi zbog dodira od osobe na osobu. Većina hepatitisa uzrokovanih virusom A ne uzrokuje simptome i prolazi neprepoznata.
- Virus hepatitisa B se teže prenosi nego virus hepatitisa A. Jedan od načina na koji se može prenijeti je preko zagađene krvi ili krvnih proizvoda. Međutim, zbog mjera opreza poduzetih da se osigura sigurno snabdijevanje krvlju, transfuzije krvi su rijetko u SAD-u odgovorne za prenos virusa hepatitisa B. Prenos se obično događa među korisnicima droga koji

koriste zajedničke igle, kao i između homoseksualnih muškaraca i heteroseksualnih partnera. Trudnica zaražena virusom hepatitisa B može za vrijeme porođaja prenijeti virus svom djetetu.

Opasnost od izloženosti virusu hepatitisa B se povećava u bolesnika koji idu na dijalizu zbog bolesti bubrega ili u odjelima za rak te u bolničkog osoblja koje dolazi u dodir sa krvlju. U opasnosti su i ljudi u zatvorenim okolinama (kao što su zatvori i zavodi za duševno oboljele), gdje dolazi do uskog međusobnog dodira.

Hepatitis B mogu prenositi zdrave osobe koje su hronični nositelji virusa. Nije jasno može li se virus prenijeti ugrizima insekta. Mnogi slučajevi hepatitisa B nemaju poznat izvor. U nekim područjima svijeta kao što su Daleki Istok i dijelovi Afrike virus hepatitisa B je odgovoran za mnoge slučajeve hroničnog hepatitisa, ciroze i raka jetre.

- Virus hepatitisa C uzrokuje barem 80% slučajeva hepatitisa koji nastaju zbog transfuzija krvi, uz mnogo pojedinačnih slučajeva akutnog hepatitisa. Najčešće se prenosi među korisnicima droge koji međusobno koriste iste igle. Prenos seksualnim putem je rijedak. Virus hepatitisa C je odgovoran za mnoge slučajeve hroničnog hepatitisa i neke slučajeve ciroze i raka jetre. Iz nepoznatih razloga i ljudi sa alkoholnom bolesti jetre često imaju hepatitis C, kombinacija bolesti katkada dovodi do većeg gubitka funkcije jetre nego što bi ga uzrokovala svaka bolest zasebno. Čini se da su mali dio zdravih ljudi hronični nositelji virusa hepatitisa C.

- Virus hepatitisa D pojavljuje se samo kao zajednička infekcija sa virusom hepatitisa B i

čini infekciju virusom hepatitisa B težom. U relativno velikoj opasnosti su uživatelji droga.

- Virus hepatitisa E uzrokuje povremene epidemije slične onima koje uzrokuje virus hepatitisa A. Do sada su se te epidemije događale samo u nerazvijenim zemljama.

AKUTNI VIRUSNI HEPATITIS

Akutni virusni hepatitis je upala jetre uzrokovana infekcijom jednim od pet virusa hepatitisa, kod većine ljudi upala počinje naglo i traje samo nekoliko sedmica.

Simptomi i dijagnoza

Simptomi akutnog virusnog hepatitisa obično počinju naglo. Uključuju slabi apetit, osjećaj bolesti, mučninu, povraćanje i često povišenu temperaturu. U pušača, tipični simptom je gađenje na cigarete. Ponekad, osobito pri infekciji virusom hepatitisa B, osoba dobije bolove u zglobovima i urtikariju (crveni osip na koži koji svrbi).

Nakon nekoliko dana, mokraća postaje tamna i može nastati žutica. Većina simptoma u tom času tipično nestaje i osoba se osjeća bolje, iako se žutica pogoršava. Mogu se razviti simptomi holestaze (zastoj ili smanjenje žučnog toka), kao što su blijeda stolica i opći svrbež.

Žutica je obično najjača 1-2 sedmice, zatim prolazi tokom 2-4 sedmice.

Akutni virusni hepatitis se dijagnosticira na temelju simptoma i rezultata pretraga krvi kojima se ocjenjuje funkcija jetre. U oko polovice ljudi sa ovom bolešću doktor će naći osjetljivu i donekle povećanu jetru.

Akutni virusni hepatitis treba razlikovati od nekoliko drugih bolesti koje uzrokuju iste simptome, npr. simptomi slični influenci rano u bolesti mogu nalikovati drugim virusnim bolestima, kao što su influenza i infektivna mononukleoza. Povišena temperatura i žutica simptomi su i alkoholnog hepatitisa koji se pojavljuje u ljudi koji redovno piju značajne količine alkohola. Specifična se dijagnoza akutnog virusnog hepatitisa može postaviti ako pretrage krvi ukažu na virusne bjelančevine ili antitijela protiv virusa hepatitisa.

Prognoza

Akutni virusni hepatitis se može iskazati u rasponu od blage bolesti nalik na influencu do smrtnog zatajenja jetre. Općenito je hepatitis B teži nego hepatitis A i ponekad je smrtna bolest, naročito u starijih osoba. Tok hepatitisa C je na neki način nepredvidiv: akutna bolest je obično blaga, ali funkcija jetre se može popraviti, a nakon toga kroz nekoliko mjeseci ponavljano pogoršavati.

Osoba sa akutnim virusnim hepatitisom obično se nakon 4-8 sedmica oporavlja, čak bez liječenja. Hepatitis A rijetko, ako uopće, postaje hroničan. U 5% - 10% zaraženih ljudi hepatitis B postaje hroničan, a može biti blag ili potpuno razvijen. Hepatitis C ima najveću vjerojatnost da postane hroničan, u oko 75% slučajeva. Iako obično blag i često bez simptoma, hepatitis C je ozbiljan problem, jer oko 20% zahvaćenih ljudi konačno razvije cirozu.

Osoba sa akutnim virusnim hepatitisom može postati hroničnim nositeljem (kliconoša) virusa. U stanju kliconoštva virusa osoba nema simptoma, ali je još uvijek zarazna. To se stanje javlja samo u slučaju virusa hepatitisa B i C, a ne virusa A. Hronični nositelj virusa može konačno dobiti rak jetre.

Liječenje

Ljude sa neuobičajeno teškim akutnim hepatitisom može biti potrebno smjestiti u bolnicu, ali u većini slučajeva liječenje nije potrebno. Nakon nekoliko prvih dana obično se apetit vraća i osoba ne mora biti u krevetu. Nisu potrebna ni velika ograničenja prehrane ili aktivnosti niti vitaminski dodaci. Većina ljudi se može sigurno vratiti na posao nakon što nestane žutica, premda im rezultati testova funkcije jetre nisu posve normalni.

Prevenција

Dobre higijenske mjere pomažu u sprječavanju širenje virusa hepatitisa A. Budući da je stolica ljudi sa infekcijom virusa hepatitisa A zarazna, zdravstveni radnici moraju rukovati sa uzorcima stolice osobito pažljivo. Isto vrijedi i za krv osoba sa bilo kojim tipom virusnog hepatitisa. S druge strane, zaraženi ljudi ne moraju biti izolirani, to malo pomaže u sprječavanju prenosa hepatitisa A, a neće spriječiti ni prenos hepatitisa B niti C.

Medicinsko osoblje smanjuje mogućnost infekcije transfuzijom krvi izbjegavanjem nepotrebnih transfuzija, korištenjem poklonjene krvi dobrovoljaca radije nego od plaćenih davatelja krvi te pretraživanjem svih davatelja krvi na virus B i C. Zbog takvog pretraživanja broj slučajeva hepatitisa B i C prenesenih transfuzijama krvi znatno se smanjio, premda nisu potpuno uklonjeni.

Cijepljene protiv hepatitisa B potiče tjelesnu imunološku obranu i dobro štiti većinu ljudi. Međutim, bolesnici na dijalizi, osobe sa cirozom i ljudi sa oštećenim imuno sistemom stječu slabiju zaštitu od cijepljenja.

Cijepljenje je posebno važno za ljude koji su u opasnosti od zaražavanja hepatitisom B, premda nije djelotvorno kad je već došlo do bolesti. Zbog svega toga opće cijepljenje svih ljudi protiv hepatitisa B preporučuje se u sve većoj mjeri.

Cjepiva protiv hepatitisa A daju se svim ljudima visokog rizika stjecanja zaraze, kao što su putnici u dijelove svijeta u kojima je bolest naširoko rasprostranjena. Protiv virusa hepatitisa C, D i E nema cjepiva.

Ljudi koji nisu bili cijepljeni i koji su izloženi hepatitisu mogu za zaštitu dobiti preparat antitijela (imuni serumski globulin). Antitijela imaju svrhu odmah zaštititi protiv virusnog hepatitisa, ali opseg zaštite znatno se razlikuje u pojedinim situacijama. Ljudima koji su bili izloženi, možda slučajnim ubodom igle krvi osobe zaražene sa virusom hepatitisa B, imuna antitijela protiv hepatitisa B osiguravaju bolju zaštitu nego obični serumski imunoglobulin.

Novorođenčadi majki sa hepatitisom B daje se imuni globulin protiv hepatitisa B i cijepi se. Ta kombinacija sprječava hronični hepatitis B u oko 70% novorođenčadi.

HRONIČNI HEPATITIS

Hronični hepatitis je upala jetre koja traje najmanje 6 mjeseci.

Hronični hepatitis, premda znatno rjeđi nego akutni hepatitis, može trajati godinama, čak decenijama. Obično je posve blag i nema nikakvih simptoma ili značajnog oštećenja jetre. U nekim slučajevima ipak stalna upala polako oštećuje jetru konačno dovodeći do ciroze i zatajenja jetre.

Uzroci

Virus hepatitisa C je čest uzrok hroničnog hepatitisa, oko 75% akutnog hepatitisa C postaje hronično. Virus hepatitisa B, katkada sa virusom hepatitisa D, uzrokuje manji postotak hroničnih infekcija. Virusi hepatitisa A i E ne uzrokuju hronični hepatitis. Lijekovi kao što su metildopa, izoniazid, nitrofurantoin i moguće paracetamol mogu također uzročiti hronični hepatitis, naročito kada se uzimanju duže vrijeme. U djece i mladih odraslih osoba hronični hepatitis može uzročiti Wilsonova bolest, rijetka nasljedna bolest sa nenormalnim nakupljanjem bakra.

Niko tačno ne zna zašto isti virusi i lijekovi u nekih ljudi izazivaju hronični hepatitis, a u drugih ne, odnosno zašto je stepen težine bolesti različit. Jedino je moguće tumačenje da u ljudi koji razviju hronični hepatitis imunološki sistem reagira prekomjerno na virusnu infekciju odnosno na lijek.

Kod mnogih ljudi sa hroničnim hepatitisom ne može se pronaći pravi uzrok. U nekih od njih dolazi do prekomjerne reakcije imunološkog sistema koja je odgovorna za hroničnu upalu. To stanje, nazvano autoimuni hepatitis, je češće u žena nego u muškaraca.

Simptomi i dijagnoza

Oko trećine slučajeva hroničnog hepatitisa razvije se nakon napada akutnog virusnog hepatitisa. Preostali se razvijaju postepeno, bez ikakve očite prethodne bolesti.

Mnogo ljudi sa hroničnim hepatitisom nemaju uopće simptoma. U onih koji ih imaju, simptomi su često osjećaj bolesti, slabi apetit i umor. Katkada osoba ima i blago povišenu temperaturu i osjećaj nelagodnosti u gornjem dijelu trbuha. Žutica se može razviti, ali i ne mora. Konačno se mogu razviti oblici hronične bolesti jetre. To može uključiti povećanu slezenu, krvne žile u koži poput pauka i zadržavanje tekućine. Mogu se javiti i drugi oblici, naročito u mladih žena sa autoimunim hepatitisom. To može uključiti praktički bilo koji tjelesni sistem uključujući akne, prestanak menstrualnog ciklusa, bolove u zglobovima, ožiljavanje pluća, upalu štitnjače i bubrega te anemiju.

Iako simptomi i rezultati testova funkcije jetre daju korisne dijagnostičke podatke, za konačnu dijagnozu je bitna biopsija jetre (uzimanje uzorka tkiva za ispitivanje pod mikroskopom). Ispitivanje jetrenog tkiva pod mikroskopom omogućuje doktoru da utvrdi težinu upale i je li se razvilo ožiljno tkivo ili ciroza. Biopsija može utvrditi i pravi uzrok hepatitisa.

Prognoza i liječenje

Mnogi ljudi imaju hronični hepatitis godinama a da ne razviju oštećenje jetre koje napreduje.

U drugih se bolest postepeno pogoršava. Kada se to dogodi i bolest je posljedica infekcije virusnim hepatitisom B ili C, upalu može zaustaviti protivirusni (antivirusni) činioc interferon-alfa. Međutim, taj lijek je skup, česte su nuspojave i kada se prestane sa liječenjem, vjerojatno je ponovno pojavljivanje hepatitisa. Zbog toga se takvo liječenje čuva za odabrane ljude s ovom infekcijom.

Autoimuni hepatitis se obično liječi kortikosteroidima, katkada zajedno sa azatioprinom.

Ti lijekovi potiskuju upalu, uklanjaju simptome i poboljšavaju dugotrajno preživljavanje. Ipak, ožiljne promjene (fibroza) jetre mogu se postepeno pogoršavati. Prekid liječenja obično dovodi do recidiva, pa zbog toga većina ljudi mora lijekove neprestano uzimati. Nakon razdoblja od mnogo godina 50% ljudi sa autoimunim hepatitisom dobije cirozu, zatajenje jetre ili oboje.

Ako je za nastanak hepatitisa pod sumnjom neki lijek, osoba ga mora prestati uzimati.

To čini da hronični hepatitis možda i nestane.

Bez obzira na uzrok ili tip hroničnog hepatitisa, bilo kakva komplikacija, kao što je ascites (tekućina u trbušnoj šupljini) ili encefalopatija (nenormalna funkcija mozga) zahtijeva liječenje.